

MAKTAB PSIXOLOGINING PEDAGOGLAR BILAN HAMKORLIGI VA UNING TA'LIM SAMARADORLIGIGA TA'SIRI

Saparova Aygul Kalmuratovna

Nukus tumani 3-son umumtalim maktabi amaliyotchi psixologi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.20716627>

Annotatsiya. Mazkur maqolada maktab psixologining pedagoglar bilan hamkorlik faoliyati hamda ushbu hamkorlikning ta'lim samaradorligiga ko'rsatadigan ta'siri ilmiy jihatdan tahlil qilingan. Zamonaviy ta'lim tizimida o'quvchilarning intellektual, ijtimoiy va shaxsiy rivojlanishini ta'minlashda psixolog va pedagoglar o'rtasidagi hamkorlik muhim omil hisoblanadi. Tadqiqotda psixologik xizmatning pedagogik jarayonni qo'llab-quvvatlashdagi o'rni, ta'lim sifatiga ta'sir etuvchi psixologik omillar hamda samarali hamkorlik mexanizmlari yoritilgan. Shuningdek, pedagoglarning kasbiy faoliyatida uchraydigan psixologik muammolarni bartaraf etish, o'quvchilarning o'qishga bo'lgan motivatsiyasini oshirish va sog'lom psixologik muhitni shakllantirishda maktab psixologining ahamiyati asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: maktab psixologi, psixologik xizmat, pedagog, hamkorlik, ta'lim samaradorligi, motivatsiya, psixologik diagnostika, psixologik profilaktika, ta'lim sifati, o'quvchi shaxsi.

Bugungi kunda ta'lim tizimini modernizatsiya qilish jarayonida o'quvchilarni har tomonlama barkamol shaxs sifatida tarbiyalash muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Mazkur vazifani amalga oshirishda maktab psixologik xizmati alohida o'rin tutadi. Psixologik xizmatning samarali faoliyati esa ko'p jihatdan maktab psixologi va pedagoglar o'rtasidagi hamkorlikka bog'liqdir.

Ta'lim jarayonining muvaffaqiyati nafaqat o'quv dasturlari yoki pedagogik texnologiyalarga, balki ishtirokchilarning psixologik holati, motivatsiyasi va o'zaro munosabatlariga ham bog'liq. Shu sababli maktab psixologi va pedagoglarning hamkorligi o'quvchilarning rivojlanishi, ta'lim sifati va tarbiyaviy ishlarning samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Maktab psixologining asosiy vazifalaridan biri o'quvchilarning psixologik rivojlanishini o'rganish, ularga psixologik yordam ko'rsatish va ta'lim jarayonini psixologik jihatdan qo'llab-quvvatlashdan iborat. Ushbu vazifalarni samarali amalga oshirish uchun pedagoglar bilan muntazam hamkorlik zarur. Psixolog va pedagoglar hamkorligining muhim yo'nalishlaridan biri o'quvchilarning individual xususiyatlarini aniqlash hisoblanadi. Har bir o'quvchi o'zining qobiliyati, temperamenti, xarakteri va qiziqishlari bilan boshqalardan farq qiladi. Psixolog tomonidan o'tkazilgan diagnostik tadqiqotlar natijalari pedagoglarga o'quvchilarga individual yondashuvni tashkil etishda yordam beradi. Individual yondashuvning mavjudligi o'quvchilarning o'zlashtirish ko'rsatkichlarini oshirishga xizmat qiladi. Psixolog tomonidan aniqlangan psixologik xususiyatlar asosida o'qituvchi ta'lim metodlarini moslashtirishi, dars jarayonini samaraliroq tashkil qilishi mumkin. Bu esa o'quvchilarning bilim olish faolligini oshiradi. Pedagoglarga psixologik maslahat berish ham hamkorlikning muhim yo'nalishlaridan biridir. O'qituvchilar kundalik faoliyat davomida turli muammoli vaziyatlarga duch keladilar. Ayrim o'quvchilarning intizomsizligi, sinfdagi nizolar, motivatsiyaning pasayishi yoki ota-onalar bilan munosabatlardagi qiyinchiliklar shular jumlasidandir. Bunday vaziyatlarda maktab psixologi professional tavsiyalar berib, muammoning samarali yechimini topishga yordam beradi. Ta'lim samaradorligini oshirishda sinfdagi psixologik muhit alohida ahamiyatga ega. Sog'lom psixologik muhit o'quvchilarning maktabga bo'lgan ijobiy munosabatini shakllantiradi, o'zaro hurmat va hamkorlikni rivojlantiradi. Maktab psixologi pedagoglar bilan hamkorlikda sinf jamoasidagi munosabatlarni o'rganadi, sotsiometrik tadqiqotlar o'tkazadi va zarurat tug'ilganda

psixokorreksion ishlarni tashkil etadi. O'quvchilarning ta'lim motivatsiyasini rivojlantirish ham psixolog va pedagog hamkorligining ustuvor yo'nalishlaridan biridir. Motivatsiya o'quv faoliyatining asosiy harakatlantiruvchi kuchi hisoblanadi. Motivatsiyasi yuqori bo'lgan o'quvchilar o'qishga mas'uliyat bilan yondashadi, mustaqil izlanadi va yuqori natijalarga erishadi. Maktab psixologi o'quvchilarning ehtiyojlari, qiziqishlari va maqsadlarini o'rganib, pedagoglarga mos tavsiyalar beradi. Natijada o'quvchilarni rag'batlantirishning samarali usullari tanlanadi va ta'lim jarayonining sifati ortadi. Bugungi kunda pedagoglarning kasbiy faoliyatida uchraydigan emotsional zo'riqish va kasbiy kuyish sindromi ham dolzarb muammolardan biri hisoblanadi. O'qituvchining ruhiy holati uning dars sifati va o'quvchilar bilan munosabatlariga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Shu sababli maktab psixologi pedagoglarning psixologik salomatligini saqlashga qaratilgan treninglar, seminarlar va maslahatlar tashkil etishi muhimdir.

Psixolog va pedagoglarning hamkorligi profilaktik faoliyatda ham muhim ahamiyatga ega. Maktablarda uchraydigan bullying, agressiv xulq-atvor, maktab dezadaptatsiyasi, internetga qaramlik va boshqa salbiy holatlarning oldini olishda kompleks yondashuv talab etiladi. Ushbu jarayonda psixolog va pedagoglarning hamkorligi yuqori samaradorlikni ta'minlaydi. Shuningdek, ota-onalar bilan ishlash jarayonida ham psixolog va pedagoglarning birgalikdagi faoliyati muhim hisoblanadi. Oila, maktab va psixolog o'rtasidagi hamkorlik o'quvchining har tomonlama rivojlanishi uchun qulay sharoit yaratadi. Ota-onalar yig'ilishlari, treninglar va individual suhbatlar orqali o'quvchilarning ta'lim va tarbiyasiga oid muammolarni samarali hal qilish mumkin. Xalqaro tajribalar shuni ko'rsatadiki, rivojlangan davlatlarda maktab psixologik xizmati pedagogik faoliyatning ajralmas qismi sifatida qaraladi. Psixologlar pedagoglar bilan birgalikda ta'lim dasturlarini takomillashtirish, o'quvchilar holatini monitoring qilish va ta'lim sifatini oshirishga qaratilgan faoliyatni amalga oshiradilar.

Maktab psixologining pedagoglar bilan samarali hamkorligi ta'lim sifatini oshirishning muhim omillaridan biridir. Mazkur hamkorlik o'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olish, ta'lim motivatsiyasini rivojlantirish, sog'lom psixologik muhit yaratish va pedagoglarning kasbiy faoliyatini qo'llab-quvvatlash imkonini beradi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, psixolog va pedagoglarning maqsadli hamkorligi o'quvchilarning akademik natijalari, ijtimoiy moslashuvi va shaxsiy rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Shu bois umumta'lim maktablarida psixologik xizmat faoliyatini takomillashtirish hamda pedagoglar bilan hamkorlik mexanizmlarini rivojlantirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. G'oziyev E.G'. *Umumiy psixologiya*. – Toshkent: O'zbekiston faylasuflari milliy jamiyati, 2010.
2. Davletshin M.G. *Pedagogik psixologiya asoslari*. – Toshkent, 2012.
3. Nishonova Z.T. *Rivojlanish psixologiyasi va pedagogik psixologiya*. – Toshkent, 2018.
4. Mahmudov M.M. *Ta'lim texnologiyalari*. – Toshkent, 2019.
5. Vygotskiy L.S. *Psixologiya razvitiya cheloveka*. – Moskva: Eksmo, 2005.
6. Rubinshteyn S.L. *Osnovy obshchey psixologii*. – Sankt-Peterburg: Piter, 2019.
7. Nemov R.S. *Psixologiya*. – Moskva: Vldos, 2018.